

Издателство Жанет 45

е носител на националните награди:

Христо Г. Данов – за принос в националната книжовна култура:

в категория Българска художествена литература (2002);

в категория Издание за деца (2007);

в категория Разпространение на българската книга (2011)

Златен лъв на Асоциация *Българска книга*:

за цялостен принос в издаването на съвременна българска литература (2002);

за оформление и полиграфическо изпълнение (2005);

за динамична културна и издателска политика (2014)

Константин Константинов – за принос в книгоиздаването за деца (2005)

и Наградата на ЮНЕСКО – Първи световен конкурс по дизайн на книгата, Франкфурт (2003)

© Никола Радев, автор, 2015

© Ивана Н. Радева, художествено оформление, 2015

© София Несторова, редактор, 2015

© Издателство Жанет 45, 2015

ISBN 978-619-186-158-3

УНИКАЛНА КНИГА

Несъмнено Никола Радев е превъзходен прозаик. Той е сред малцината ни национални белетристи, които определят облика и създават престижа на съвременната българска проза през последните десетилетия. Макар че творчеството му респектира, около неговото име не се шуми много. Но той вероятно е наясно, че в последна сметка между литературната стойност и популярността на писателя като правило почти винаги има пълно разминаване.

През 1999 година в списание „Факел“ излязоха откъси от книгата на Никола Радев „Когато Господ ходеше по земята“. И за неизкушените стана ясно, че това е рядко талантива книга, смесица от неподражаем автентичен хумор и трагични страници от живота и битието на най-великите руски класици и на големи имена от съвременната руска и българска литература.

„Когато Господ ходеше по земята“ е книга с отворена композиция, което позволява да се добавят нови текстове. Доказателство е това ново допълнено издание, в което са добавени около 200 нови великолепни страници.

Никола Радев е възпитаник на Московския литературен институт „Максим Горки“ и разказва главно случки от пребиваването си в него. Освен това изразява своите и други гледни точки и преценки за творчеството на редица руски гении и за някои от най-големите български поети, писатели и литератори. Епизодите, в които главен герой е самият автор, се родят с най-високите образци от нашата автобиографична литература, от „Житието...“ на Софроний Врачански и „Записките...“ на Захарий Стоянов до „Преди да се родя...“ на Ивайло

Петров. Мисля, че в това твърдение няма преувеличение. И който прочете „Когато Господ ходеше по земята“, сам ще се убеди в неговата обективност.

В книгата са разказани десетки епизоди и няма нито един маловажен, случаен или незначителен. Текстът в някои от случките е толкова приятен, свеж, сочен и въздействащ, че читателят неволно се връща да ги препрочете. Много шеги и анекдоти в книгата са свързани с изпитите в Института. Те са очарователни и незабравими, защото са автентични, по същество в тях няма нищо измислено, а ситуацияите само са подредени и доукрасени от писателския хумористичен талант на Никола Радев. Пък и при толкова запои наистина времето за четене е оскъдно. И ситуацияите са забележително смехотворни, но много симпатични, десетките вицове в книгата са незабравими. Анекдотната страна се изразява не с примитивен и просташки, а с високоинтелигентен хумор с мярка. И винаги зад смешното Никола Радев разкрива драматичното и трагичното, защото неговият хумор никога не е самоцелен, зад подобен хумор откриваме дълбоки размисли и изводи, които съвсем не са смешни. Неговите герои се усмихват, за да не заплачат.

Анекдотите в „Когато Господ ходеше по земята“ така умело са вплетени в общото повествование, че естествено и неусетно са станали неразделна част от художествената тъкан на книгата и съвсем не изглеждат като външни и изкуствено привнесени, нагласени и ненужни. Защото едно е, когато разказваш виц самостоятелно като такъв, интересен сам по себе си, а съвсем друго е, когато той трябва да стане органична част от целия текст в такава дълбока и сериозна книга като „Когато Господ ходеше по земята“. В такъв случай

е много по-сложно и трудно, защото е необходимо високо писателско майсторство, за да се постигне тази текстова симбиоза. Точно това е постигнал Никола Радев в книгата. Анекдотите са станали същностни и неотделими от общия дух, от художественото майсторство, с което е изградена творбата, органични елементи от нея, те придават и част от нейната полифоничност. Защото са по писателски майсторски допълнени, доразказани и доусъвършенствани, емоционално уплътнени и доукрасени, което значително е повишило художественото им въздействие.

Част от разказаните случки са от изпитите на студентите – техните дяволии и дяволъци. В „Който търси, знае“ Хаджи Расим обръща билетите един по един, а професор Ерьомин го наблюдава изумен и заключава разбиращо, великодушно и опрощаващо: „Значи! Щом търси, той все пак нещичко знае!“. Зад шеговития тон при внимателен прочит ще открием стаена социална и нравствена болка, нежност и обич към човека. Като изказването в Хелзинки на чукчито: „Преди, до Великата октомврийска социалистическа революция, чукчите имаха две чувства: чувството за глад и чувството за студ. След революцията съветската власт ни прибави още едно чувство – любов към родината!“. Иронията и сатирата са убийствени! Хуманизъм, съчувствие, състрадание, остра социална чувствителност съдържат тия епизоди. Осмени са догмите, безсмислените лицемерни правила, които трябва да се заобикалят и нарушават. Но и от социалния критицизъм на писателя, от социалната му сатира струи неподправен и топъл хуманизъм към съдбата на хората, независимо дали са чукчи или руснаци, лезгини или татари, или други.

Основната линия в книгата са епизодите, свързани с

руските класици – Пушкин, Лермонтов, Гогол, Достоевски, Толстой, Тургенев, Чехов, Горки, Леонид Андреев и т.н. Никола Радев разказва известни, не толкова известни и някои направо непознати случки от живота и писателската им дейност и съдба. Тук преобладава високата трагика, характерна за тези колоси на руската и световна литературна класика. Животът на всеки от тях е драма, която почти винаги преминава в трагедия, или е на границата на трагедията. Щастието непрекъснато ги подминава, без да ги докосне.

В този смисъл „Когато Господ ходеше по земята“ носи и чисто познавателен характер с оригинални авторски оценки, както и оценки и спомени за известни наши живи и мъртви класици и значими литературни творци. Тези оценки са ценен влог в литературно-критическата литература за тези класици. Никола Радев не крие симпатиите, обичта и пристрастията си към поета Иван Динков и литературния критик Иван Пауновски, които са сред главните персонажи в книгата. Той говори със симпатия и разбиране за тези значителни наши национални творци, както и за някои други. В книгата се мяркат Есенин и Маяковски, Федин и Паустовски, Залигин и Шукшин, Евтушенко и Вознесенски, и много други. Книгата не само доказва богатата ерудиция на своя автор, но Никола Радев в случая е сътворил един завладяващ художествен свят.

Разказаните случки от живота на велики писатели, любопитни сами по себе си, нямат нищо общо с жълтото, нездравото любопитство, ровенето в бельото, клюката. Те в никакъв случай не са подбрани случайно. Епизодите правят пълнокръвни и убедителни образите на великите гении. Дори с техните странности, недостатъци, пороци ако щете. Няма да срещнем вулгаризми, недостойни и ехидни подмятания,

никакви цинизми и просташки изрази. Езикът на улицата не присъства тук. И както разказва епизод или случка, Никола Радев сякаш случайно изтървава някакво изречение, което невнимателният читател може да отмине, но то носи същностни характеристики за твореца.

Случва се понякога и големи творци да изтърват нелицеприятни думи един за друг, но това не променя оценките им за таланта на другия. Личните отношения между великите писатели не всякога са безупречни. Не са били безоблачни отношенията Достоевски-Тургенев-Толстой-Лермонтов-Пушкин-Гогол. За това става дума в „Приятели“ и „Разривът“ – епизоди, в които се разказва за отношенията между Горки и Леонид Андреев, а в „Дингил“ – между Горки и Есенин. Но великите в последна сметка винаги намират сили да потиснат неприязънта помежду си и ако не се опростят и сприятелят, поне да спрат да се презират, обиждат, нападат и нараняват. Каквито и да са по характер, големите всякога запазват уважение един към друг, макар и от дистанция, макар и различни, защото оценяват таланта на другия, изпитват уважение пред постиженията на другия гений. Няма отрицание и творческа подигравка към другия талант.

Не само трагиката, но и хуморът в тази книга Никола Радев превръща във високо изкуство. Както дълбоко философските, драматични и трагични размисли и страници, така и иронично-сатиричните моменти ни задържат в зоните на високото изкуство.

Четири от епизодите са посветени на Лермонтов, на неговото творчество и съдба. Трагедията на гения, на гордия дух, погубен от мизерника, низшия духом, отношението на обществото, царя, властта към него. Никола Радев стига до

фундаменталния извод и заключение, че по отношението към гениите се съди за морала на властта и обществото, за неговото състояние и ценностна система. Защото и Пушкин, и Лермонтов загиват по идентичен начин, погубени от посредствени негодници и мерзавци. В късите изречения с акценти и синкопи ще открием дълбоки наблюдения и проникновения върху произведенията на Лермонтов, тънки анализи и оценки, прозрения и щрихи към творчеството му. А Русия погубва трагично и безсмислено най-големите си поети Пушкин и Лермонтов.

Няколко от епизодите са посветени на колоса Достоевски. Разказът се занимава със звездните моменти на гения, но и с бездните, драмите и трагедиите, които преживява. Геният е неуловим, непредвидим. А прозорливи критици като Белински веднага предсещат за какъв колос става дума („Пророчеството“). Впечатляващ е краят на „Петрашевците“: „Достоевски е каторжник четири години в Омската тюрьма. След това е на редовна военна служба в Семипалатинск още четири години. Две след това – без право на Москва и Питер. Прибират го на двайсет и осем, освобождават го на трийсет и осем. Една шеста от живота му.“ В тези четири изречения е концентриран толкова невероятен промисъл и обобщение! Те отправят мислите в посока на екзистенциални разсъждения изобщо за съдбата на гения. Ако бе живял в охолство и нормално, по-добре ли би писал Достоевски, и изобщо би ли написал безсмъртните си творби?! Аз лично нямам еднозначен отговор... По-скоро смятам, че без тези лични унижения, без ужасната нерадостна съдба, Достоевски не би бил Достоевски. Ето как в „Каторгата“ Никола Радев описва съдбата на Достоевски: „Омската тюрьма. Непосилна каторжна работа на открито. Глад. Студ. Мръсотия. Въшки. Непости-

жими псувни. Бой. Ей тъй, за нищо. Просто скотът срещу тебе е по-силен и те млати. Веднъж майор Кривцов, понеже го цепи махмурлук, му поисква наказание с пръчки. По чудо се разминал с пръчките, сиреч със смъртта“. Всичко това преживява великият писател! Както и моменти на унижително безпаричие, когато е принуден да моли за пари – кошмар и ужас! Острият, проникновен, рентгенов поглед на автора разголява до дъно същностите, достига до най-потайните кътчета на писателската същност, до най-дълбоките бездни на писателските им души.

В разказите си Никола Радев достига до забележителни психологически наблюдения и проникновения, които са на нивото на творците, за които става дума. Много фини психологически разсъждения срещахме и в епизодите, посветени на Чехов. „Чисто чело“ е проникновен размисъл за Чехов на най-високо литературно равнище, достойно за таланта на великия писател. Откриваме щрихи и акценти, които достигат до самата същност на писателското майсторство и магия. За да се уверите, трябва да цитирам целия епизод, но поради невъзможността ще си послужи с кратки откъси. Ето го началото на „Чисто чело“: „Като всеки попарен от сланата на живота, и Чехов се пазел от категоричното определение, от безпардонното. Присъствието му в онова, което е написал, е присъствие на свидетел – умен, тънък, точен. Толстой се вживява в героите си. Горки извайва, при това пресметливо. Прави ги по свой образ и подобие, както иска да ги види. А Чехов е около героите си. Между тях и него винаги има луфт. Той и в писането си е лекар“. И по-нататък: „Малък разказ, няма и десет страници, а виждаш цяла една епоха“. За да завърши внушенията си чрез челото на Чехов: „Като чело на кораб. Или на църковна камбанария“. И Никола Радев ни

е казал всичко. А „Черна пеперуда“ е разказ за смъртта на Чехов – една дантелена проза, направо фина белетристична бродерия.

Изпълнени с дълбок подтекст са великолепните епизоди, свързани с имената на Г. П. Стаматов, Станислав Сивриев, Ивайло Петров, Николай Хайтов, Стоян Бойчев, Кольо Георгиев, блестящи са страниците, посветени на Иван Динков и Иван Пауновски, проникновени са разсъжденията за някои български писатели и словата му по повод на юбилеи или кончината им.

„Когато Господ ходеше по земята“ е поглед от първо лице на българския писател Никола Радев преди всичко към Русия, историческата ѝ съдба и най-вече за литературните ѝ гении. Размислите на писателя върху творбите на гениите запълват известни празноти, което освен всичко друго, задължава автора да бъде в максимална степен на нивото на тези, за чието творчество става дума. Това обаче са разсъждения писателски, на писател за сродни писатели, поети и литератори, които очевидно Никола Радев счита за творчески близки. Въпреки драматизма и трагизма, от книгата лъха свобода, нещо жизнено, епикурейско, хедонистично, витално и бохемско извира от творбата. Дионисиевото начало, Бакхус са на много страници от книгата. Образно и картинно е описан славният руски запой в „Приятели“. Такъв запой освен всичко друго е и смислен, а не безцелен, за наливане, защото всякога е придружен с проникновени разговори за литературата и творчеството. Смелият и смислен натурализъм при Никола Радев е съчетан с писателско майсторство от висока класа, достигащо до концептуалност. Ефектните сцени са съчетани с високата ефективност на словото на писателя. С невероятно

майсторство на разказвач Никола Радев умее блестящо да нажежи очакването на читателя, да предаде с малко на брой и съдържани щрихи едно разтърсващо описание на човешките страсти, страхове и пороци, както и на духовната извисеност. В тази книга, както е във всяко истинско изкуство, битът преминава в битие, навсякъде битът е одухотворен.

Никола Радев чрез детайла неусетно преминава към голямото философско прозрение и художествено обобщение. Защото понякога и най-дребният и на пръв поглед незначителен факт може да ни подсказе и разкрие такива важни неща и дълбини, които и десетки страници няма да ни разкрият. С ярка сила е проявен психологическият усет на писателя, много важно място заема психологическият детайл. Чрез описанията той внушава големите и значими идеи за Властта, Свободата, Смъртта, Доброто и Злото, въпросите за същността на предателството, на устоите на личността, на човешкия и писателски ангажимент към живота в неговите комични и трагични явления. И в последна сметка за Смисъла, който в края на краищата се състои в Мисията на човека на словото от присъствието му на грешната ни земя, чиято главна цел е да остави някаква духовна следа за поколенията – един стих, едно съдбовно изречение, един разказ, една новела или по-вест, един роман или една мисъл – собственото му прозрение, което за миг го е озарило и ще озари и другите.

Тази книга на Никола Радев с голяма художествена точност и пронизваща емоционална сила пресъздава психологически вярно състоянието на литературата и нейните гениални създатели. „Когато Господ ходеше по земята“ е страхотна смес от свеж хумор и висока трагика. Пределно нагнетена със смисъл, на места нажежена до бяло, тя е плод на богатото

въображение и тънкото психологизиране на Никола Радев. Потапяйки ни в най-дълбоките бездни, писателят ни издига в безкрайните висини на човешкия дух. От наблюдението, преминаващо в съзерцание, авторът отвежда читателя към психологически проникновения и към философско обследване на света на писателя. Никола Радев вплита в жанрово многовалентното си повествование разнолики, но естествено допълващи се помежду си регистри, които изграждат една органична, полифонична, гъвкава и многопластова тъкан на книгата. Текстът ни всмуква и до такава степен ни завладява и покорява, че известната мисъл за прочит „на един дъх“ излиза от шаблона и преувеличението и добива своите реални измерения, става реалност, точно от такива редки книги се убеждаваме в нейния смисъл и същност.

За да намали напрежението, на места Никола Радев вмъква сатирико-хумористични и иронични епизоди, фрази и изрази, които служат като буфери и чиято цел е да ни освободи от интензивността на преживяванията, да свали напрежението, да ни разведри, но и те са толкова съдържателни, че не успяват да ни отклонят и разсеят, а напротив – чувствата и преживяванията си остават все така емоционално напрегнати. Сякаш между другото, с намигване, писателят ще подхвърли без капка вулгарност и примитивна чувственост: „Каквото у царицата, таквоз и у магарцата“.

В тази книга Никола Радев е блестящ разказвач на истории и в същото време моралист. Но същевременно моралист, който постоянно се предпазва да размахва назидателно пръст. В остроумната си и артистична проза Никола Радев достига до онези извисяващи ни мигове на разбиране и приемане на Другия – с всичките му слабости, странности и грешки.

Писателят тънко и саркастично се присмива на идеологическата ограниченост и политическата слепота. Несъмнена е невероятната дарба на Никола Радев да улавя смешното, да го изобразява, да ни размива, натъжавайки ни. Писателят ни доказва, че смехът съвсем не е смешна работа. Хуморът, присмехът и иронията бликат направо от сърцето му. С широк замах и без притеснение писателят се шегува и подиграва със себе си. А самоосмиването е признак на самочувствие и силен дух. Всичките тези особености са част от несъмненото художествено майсторство на Никола Радев. Както дълбоко философските, драматични и трагични размисли и страници, така и иронично-сатиричните моменти ни задържат във високите зони на голямото изкуство. В дъгата на Никола-Радевата проза от „Когато Господ ходеше по земята“ има всички цветове и всеки може да открие в нея каквото търси. В тази литература диапазонът е от долно до горно „до“. Но макар че книгата е за всички, тя далеч не е за всеки.

Специално искам да обърна внимание на езика на книгата – сочен, метафоричен, експресивен, богат, изразителен, изтънчен, великолепен със своята интелигентност, просто безупречен. Тази проза притежава висока пластичност и колорит, словото е с отсенки, полутонове и нюанси. Затова са впечатляващи и природните му описания. Никола Радев несъмнено има око и усет за природата. В тези описания е просто в стихията си като писател. Това е така, защото в „Когато Господ ходеше по земята“ Никола Радев е постигнал най-важното – намерил е мярката, което прави и превръща автора в Писател. С малко думи писателят ни казва много неща, с минимум слово той постига максимум внушения и въздействие. Лиричните отклонения също влияят върху общото художествено въздействие на книгата, защото са на местата

си и не нарушават дълбочината и хармонията на текста, а ги допълват. Символите, аналозите, алегориите, притчите също подсилват и правят по-убедителни впечатленията от прочита. Никъде не изпитваме усещането за нагласеност, за преиграване. Нито за миг не се усъмняваме в автентичността на книгата и нейната уникалност.

Колкото и да сме професионално подозрителни, колкото и да сме обръгнали от литература, от четене на всякакви книги, включително и класика, „Когато Господ ходеше по земята“ властно и неподкупно ни грабва от първата си страница, защото усещаме първичната сила на Словото – онова Слово, за което много по-често копнеем и мечтаем, отколкото срещаме. И това Слово поглъщаме жадно и ненаситно до последното изречение, до последната дума. И ни се иска да продължава, да не свършва. Това е една от редките книги, която ако си прочел, няма как да не я прочетеш отново – подобно приказката „без едно мога, но с едно не мога“. Тази бляскава книга е истински пир за душата. В най-общ смисъл тя има сходство с „Елмазен мой венец“ на Валентин Катаев, част от прозата на Паустовски, с „Време под линия“ на Иван Динков. Но определено е съвсем, съвсем различна и физиономична със своята уникалност.

Никак не е случаен фактът, че през 2005 година „Когато Господ ходеше по земята“ получи най-високата литературна награда на Русия „Михаил Шолохов“. А като знаем ревността и патриотизмът в повече на руснаците, можем да сме сигурни в стойността на творбата. Защото такива книги не се пишат всеки ден, не се появяват често в българската национална литература. И не само в българската. Без притеснение определено ще кажа, че това е една от двете най-добри български

белетристични книги, с които съм се срещал през последните три десетилетия. Това е висока и пълноценна литература в същностния смисъл на понятията, с всички шансове за трайно присъствие в националната ни книжнина. Мястото на тази харизматична книга несъмнено е по рафтовете за най-стойностната и представителна българска литература.

Никола ИВАНОВ

СЪДЪРЖАНИЕ

УНИКАЛНА КНИГА (Никола Иванов)	5
ПРЕДГОВОР ОТ АВТОРА	19
1. СМЕТКА БЕЗ КРЪЧМАРЯ	25
2. МАЛКА ПЛАСТИКА	26
3. РЕЦЕНЗИЯ	28
4. ЗАКАЛКАТА БЕ ЖЕЛЯЗНА	30
5. УРОК ПО РУСКИ	38
6. ПРАВАТА НА ЧОВЕКА	39
7. ГОЛЯМ ХЛАДИЛНИК	40
8. СЛОВЕСЕН ПОРТРЕТ	41
9. ЧУКОТСКИ СПИРТ	43
10. ТРАГИЧЕСКИ МАКСИМАЛИЗЪМ	44
11. ТАЗИ НЕ Е ОНАЯ	47
12. СКЪРЦАЩА ВРАТА	48
13. ТРАГЕДИЯТА НА СПАЛНЯТА	50
14. БАРИН	53
15. ЛИТЕРАТУРНО ЧЕТЕНЕ	54
16. ОПЕРА В КРЕМЪЛ	57
17. МОЯТ ГОГОЛ	59
18. ГЛАГОЛНИ ВРЕМЕНА	71
19. ПОЛИТИЧЕСКА ГРЕШКА	72
20. КОЙТО ТЪРСИ – ЗНАЕ	75
21. ВЕДРО ШАМПАНСКО	77
22. АВТОГРАФ	78

23. ДОНОСНИК.....	85
24. АНЕКДОТ	87
25. ЗАВИСТНИЦИ	90
26. РАЗМЕНЕНИ ПИСМА	93
27. СКИЦА С ЧЕРЕН ТУШ	96
28. САМИЗДАТСКИ СВИТЪЦИ	102
29. ГЕОРГИ МАРКОВ – ПИСАТЕЛЯТ	103
30. ЗАВЪРШЕН ПИСАТЕЛ	107
31. „И ЗА СЪДБАТА ИМ НАДИГНАЛ ГЛАС...“	109
32. ТАМ ВСИЧКО Е ЖИВО	111
33. ПЪРВО ПИСМО ДО МОСКВА	114
34. ТЪМНО МИНАЛО	116
35. СМЕТКА ЗА МАЛКИТЕ... ..	120
36. СИЛАТА НА ПИСАТЕЛЯ	122
37. ОТ ДЪЛБИНИТЕ НА ОКЕАНА	125
38. СЪКРУШИТЕЛНА АРГУМЕНТАЦИЯ	126
39. СРЕЩНАХА СЕ И СЕ РАЗБРАХА	128
40. ПРИТЧИТЕ НЕ ОСТАРЯВАТ	130
41. ПЪРВИЯТ РОМАН НА ПРЕХОДА	131
42. ПОДОБИЕТО НА ЖИВОТ... ..	133
43. IN MEMORIAM	136
44. КАТЕР ЗА СВЕТЛОВ	137
45. ПРИКОВАНИЯТ ПРОМЕТЕЙ	139
46. АННА КЕРН	141

47. ВЯРНА СЪПРУГА	143
48. РОДНИНИ	146
49. ЛЮБОВИ	149
50. И ДРУГИ ДОСТОЙНСТВА	152
51. ТАНЦИ	155
52. ГИБЕЛТА НА ПОЕТА	157
53. СЪДБАТА НА СЕКУНДАНТА	162
54. СЪНОВНИК	163
55. СЛОВЕСНА СКУЛПТУРА	164
56. ВЕЧЕРЯ С ГОГОЛ	167
57. ПЪРВИ ДУЕЛ	170
58. МАСА ЗА ШЕСТ ДУШИ	173
59. САМ СРЕЩУ ВСИЧКИ	176
60. АЯ	180
61. ПУБЛИЧНА ПРИСЪДА	190
62. БИТИЕ И СТРАДАНИЕ	191
63. РЕВНОСТ	199
64. ДУЕЛЪТ С ТУРГЕНЕВ	201
65. ПОСТИГНАТА МАКСИМА	204
66. МИСЪЛ ОТ СТАРА КНИГА	205
67. ВСЕЗНАЙКО	205
68. НА СИБИРСКАТА ГАРА	207
69. ПРОРОЧЕСТВО	209
70. ПЕТРАШЕВЦИТЕ	213

71. КАТОРГАТА.....	214
72. СРЕЩАТА С АННА.....	216
73. РУЛЕТКАТА.....	219
74. БОРЧОВЕ.....	221
75. ШЕГИЧКИ.....	223
76. ИМПРОВИЗАЦИЯ.....	225
77. ПАМЕТНИКЪТ НА ПУШКИН.....	228
78. КРАЯТ.....	230
79. СВЕЩИЦА В ДЕЯНОВАТА ЦЪРКВА.....	232
80. ПОКРИТА МАКСИМА.....	233
81. ТЯ И СВЕТЪТ СА ЕДНО ЦЯЛО.....	234
82. НАДЕЖДА ЗА ХАРМОНИЯ И ПОЩАДА.....	237
83. ВАРИАЦИИ.....	240
84. ЧИСТО ЧЕЛО.....	242
85. СЪПРУГА И ЛЮБОВНИЦА.....	244
86. КУМИС.....	246
87. ЧЕРНА ПЕПЕРУДА.....	248
88. ОТВЪД ДУМИТЕ.....	250
89. ВИСОКО НЕБЕ.....	253
90. НЕНАПИСАНА КНИГА.....	255
91. НАСАМЕ С ПАУСТОВСКИ.....	260
92. БИТОВА ДРАМА.....	264
93. ПОПЪТНИ ВЕТРОВЕ.....	267
94. ПОЧТИ ИЗНУДЕНО МНЕНИЕ.....	271

95. ЕДНА СЛУЧКА – РАЗЛИЧНИ СПОМЕНИ.....	274
96. ФОРМА И СЪДЪРЖАНИЕ	276
97. ОТ ЧАСОВНИКА ДО КАЛЕНДАРА	276
98. ПЕДАГОГИКА	277
99. ПОБЕДАТА НА ПОБЕДИЛИЯ БЕЗ ПОБЕДА	278
100. ЯБЪЛКОВАТА ГРАДИНА НА ХАЙТОВ.....	284
101. СБОГОМ!	288
102. ДЕ ГО ВАЗОВ, ДА ИДЕМ ПРИ НЕГО	289
103. ЕПИЛОЗИТЕ И ВЪЗДАЯНИЕТО НА ПИСАТЕЛЯ.....	290
104. КАКТО ВИНАГИ	294
105. МАЛКИ ХИТРОСТИ ОКОЛО ЕДИН ГОЛЯМ РОМАН.....	297
106. ЗА МЪЖКОТО МОЖЕНЕ	302
107. НАПРАВЕНА КНИГА	304
108. ПИСАТЕЛ ЕПОХА	306
109. ГОРЪКИЙ.....	309
110. ПРИЯТЕЛИ	310
111. ТЕМПЕРАТУРА.....	313
112. ДИНГИЛ.....	314
113. ДУМАТА ЗВУЧИ, ЧОВЕКЪТ – НЕ.....	315
114. НАД ГОРЯЩА ГОРА.....	316
115. РЕЖИ ЗА МЕЗЕ.....	317
116. РАЗРИВЪТ.....	319
117. ДУМИ ЗА ВАРЛАМ ШАЛАМОВ	320
118. МИЛОСТ ЗА ЧОВЕКА	321

119. ПОВЕЙ ОТ БАЛАДАТА НА ЖИВОТА	326
120. ЗА ПРЕВОДА.....	329
121. ЗА ЕТИКАТА НА РЕДАКТОРА	330
122. ВРЪЧВАНЕ НА НОБЕЛОВАТА НАГРАДА	333
123. ГЪРМЯН ЗАЕК.....	334
124. БЕЛЕГЪТ ОТ ЖИГОСВАНЕ ОСТАВА ДО КРАЯ	335
125. ЮБИЛЕЙНО ЗА РУЖА	338
126. ЗА ГОЛЯМОТО ЛОВНО БРАТСТВО	343
127. ВСИЧКО СИ ОТИВА НА МЯСТОТО.....	345
128. НЕСЕРИОЗЕН ПРЕДГОВОР И СЕРИОЗНИ КЪСНИ ДУМИ	348
129. ХИМН.....	351
130. ДОКОСВАНЕ ДО СЪЩНОСТТА	353
131. ЗА СМЪРТТА	357
132. ЗА СМИСЪЛА НА СВЕТА	358
133. ВРЪЧВАНЕ НА НАГРАДА.....	362
134. ПРОЩАЛНО СЛОВО	363
135. ПИСМОТО	366
136. ПОЕТ С БИОГРАФИЯ.....	367
137. ОТ ДЪЛБОКИЯ ДЖОБ НА СУКМАНА.....	368
138. ДОБРАТА КНИГА Е КАТО ГОРАТА	378
139. ТРУДНОТО ПИСАТЕЛСКО ЩАСТИЕ.....	380
140. ЗА ПИСАНЕТО.....	383
141. ОЩЕ ЗА ПИСАНЕТО.....	388
ЕПИЛОГ	393

Никола Радев

КОГАТО ГОСПОД ХОДЕШЕ ПО ЗЕМЯТА

Българска, допълнено и преработено издание

Редактор: *София Несторова*

Коректор: *София Желева*

Художествено оформление: *Ивана Н. Радева*

Формат: 1/32 от 84/108

Печатни коли: 25

Предпечатна подготовка:

Ивана Николова Радева

Печат: Полиграфически комплекс „Жанет 45“ – Пловдив
бул. Ал. Стамболийски № 9, тел. 032/60 90 90

Издателство Жанет 45 ООД – Пловдив
бул. Ал. Стамболийски № 9, факс: 032/60 90 60
www.janet45.com

ISBN 978-619-186-158-3